

4. NOVI DRŽAVNI OKVIR: ALPSKI SLOVANI IN RIMSKO-NEMŠKO CESARSTVO

- 1.876 oblast nad Spodnjo Panonijo in nad deli vzhodnofrankovske države prevzame Arnulf (nezakonski sin vzhodnofrankovskega vladarja Karlmana)
- v upravo je dobil velik prostor: obsežna ozemlja Panonske nižine južno in severno od Drove, Karantanijo in Karniolo
- središče t.i. Arnulfovega kraljestva je bilo v Karantaniji
- Arnulf je stoloval na Krnskem gradu
- 1.887 si je pridobil oblast nad Bavarsko in postal vzhodnofrankovski kralj
- oblast v državi so izvajali visoki plemiči, grofje po rodu iz Bavarske
- z njim se v prostoru alpskih Slovanov začne **proces vzpostavljanja fevdalizma in prvih zemljiških gospostev**
- proces je bil kasneje prekinjen → prodor nekrščanskega bojevitega ugrofinskega ljudstva – Madžarov (Ogrov) na JV države → s uničujočimi plenilskimi pohodi v S Italijo so v prvi polovici 10.st. povzročili hude izgube med prebivalstvom in propad frankovske nadoblasti in fevdalizma
- vladarji nemške države (Sveto rimsko c.) so po uničenju Madžarov obnovili oblast nad predeli nekdanje frankovske države

Vojvodina Koroška

- zanjo se je v slovenskem zgodovinopisju uveljavilo ime **Velika Karantanija**
- pred koncem 10.st. so razpadle tesne državnopravne vezi med Bavarsko in deželo na njenem jugovzhodu – tam se je razvila **vojvodina Koroška**
- bila večja od nekdanje slovanske kneževine Karantanije in veliko večja od današnje avstrijske dežele Koroške
- na čelu držav e je bil koroški vojvoda (v krajinah postavljaj mejne grofe)
- vojvodina Koroška je ozemlje poseljeno z alpskimi Slovani
- organizirana je bila v več mejnih krajin (mark):
 1. Karantanska (ob reki Muri)
 2. Podravska (južno od Karantanske)
 3. Savinjska (porečje reke Savinje)
 4. Kranjska (zahodno od Savinjske)
 5. Furlanska (zahodno od Kranjske)
 6. Istrska (južno od Kranjske in Furlanske)
- Vse krajin e so bile skupaj s Veronsko marko podrejene koroškemu vojvodi
- Država je imela velik strateški pomen:
 - nadzor nad vzhodnoalpskimi prelazi in S delom cesarstva
- država je bila kratkotrajna (obstala samo do 11.st.)
- po njenem razpadu so bile slovanske krajin e podrejene neposredno vladarju in so postale osnova za vnovično in dokončno uveljavitev fevdalnega reda
- Pomen za slovensko zgodovino:
 - Poleg št. drugih dežel je vključevala tudi vzhodnoalpski poselitveni prostor v celoti
 - Oblastnik tega prostora je imel v njej osrednjo pol. vlogo

NOVI RED: VZPOSTAVLJANJE NOVIH ZEMLJIŠKIH GOSPOSTEV

- Z ureditvijo razmer se začnejo vzpostavljati nova zemljiška gospostva (tudi J od Karavank)
- Prejemale so jih škofije
- Obsegale so lahko tudi okrog 100 km² ozemlja
- Še pred l. 1000 si je salzburška nadškofija pridobila veliko posest v Podravju s središčem na Ptuju, freisinška pa veliko posest (Škofja) Loka na Gorenjskem
- Zemljišča so v fevd dobivali tudi posvetni fevdalci, pripadniki visokoplemiških rodbin (najpomembnejše rodbine: Weimar-Orlamünde iz Saške, frankovski Eppenstein in Spanheim ter bavarski rodbini Andechs in Traungau)

- Visoki fevdalci so na svojih ozemljih organizirali upravo s pomočjo ministerialov
 - nižje, nesvobodno plemstvo
 - živelo na gradovih
 - za svojega gospoda opravljalo vojaško, upravno in dvorno službo
 - gospod je smel z njimi razpolagati kot s svojo stvarjo (lahko jih je daroval, zamenjal, odločal o njihovih porokah)
 - družbeni in gospodarski vzpon ministerialov v poznem srednjem veku (dohodek-plača, prejeta zemlja ter izumiranje rodbin jim omogočijo pot do osvoboditve → postanejo svobodno plemstvo)
- z vzpostavljanje mrež zemlj. gosp. se v prostoru pod Vzhodnimi Alpami začne intenziven gospodarski razvoj
- zgradili so prve sedeže zemlj. gosp. - **gradove**
- okrog gradov so zrasla bivališča podložnega prebivalstva - **kmetije**, zaokrožene v vasi
- proces nastajanja zemlj. gosp. pa spremlja **kolonizacija**

Kolonizacija:

- na današnjem slovenskem ozemlju je mogoče v času od slovanske nastanitve v vzhodnoalpski prostor pa do 16.stol. razločiti 4. faze kolonizacije:
 1. Naselitvena (6.-9.st.):
 - Povezana z naseljevanjem Slovanom
 - Poseljevanje ravninskih delov (ob rekah), ki so bili naseljeni v antiki
 2. Agrarna (10.-12.st.)
 - Posledica razvoja kmetijstva, rasti prebivalstva, krepitve zemlj. gospojev
 - Usmerjena na ravninska območja, kjer se uveljavi triletno kolobarjenje in oranje njiv (oblika prog)
 - Posledično se razvije tudi neagrarna (razvoj trgovine in obrti ter nastanek mest)
 3. Višinska ali rovtarska (13.-15.st.)
 - Poselitev višje ležečih območij (najintenzivneje Pohorje, Kozjak, Gorenjska, Kočevje)
 - Posledica vpada Turkov, širjenje kuge
 - Začnejo nastajati prazni prostori (rovte)
 4. Dodatna/neagrarna (po 15.st.)
 - Povezana z neagrarnimi oblikami gosp. na podeželju (fužine, rudarstvo)
 - Začnejo se naseljevati Uskoki (prihajajo iz juga; gre za muslimane, ki bežijo pred Turki in v Rimsko nemškem cesarstvu iščejo zaščito)